
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

החברה היהודית בראי האפיגרפיה - 13546

תאריך עדכון אחרון 02-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): חגי משגב

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: hmisgav@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

ד"ר חגי משגב

תאור כללי של הקורס:

קריאת כתובות יהודיות מתקופת הבית השני, המשנה והתלמוד, בעיקר מארץ ישראל, כרקע להבנת חיי היהודים בתקופה הנדונה. הטקסטים יכללו מכתבים, תעודות משפטיות, כתובות בתי כנסת, כתובות מאגיות, כתובות קבורה וכתובות מחיי היום יום.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לקרוא ולהבין כתובות יהודיות מהתקופה הנדונה
להבין את ההקשר התרבותי והחברתי של כתובות
להסיק מסקנות חברתיות ותרבותיות מהכתובות
להביע דעה על התפתחות החברה היהודית בתקופה הנדונה

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס: קריאת טקסטים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. כתב עברי, כתב יהודי, כתב נאו-עברי וכתב שומרוני
2. תעודות מיב (אלפנטינה)
3. פפירוסים מואדי דליה וממערות אביאור
4. כתובות הר גריזים
5. תעודות נבחרות ממגילות ים המלח
6. תעודות משפטיות מן המאה הראשונה והשנייה
7. מצודות המדבר והמרד הגדול
8. כתובות קבר וכתובות גלוסקמאות בירושלים
9. בית שערים וכתובותיה
10. בתי כנסת וכתובותיהם
11. קערות השבעה, קמיעות ומאגיה יהודית
12. מצבות צוער

חומר חובה לקריאה:

- Cross F. M., *The Development of the Jewish Scripts*, E. Wright (ed.), *The Bible and the Ancient Near East, Essays in Honor of W. F. Albright* NY 1961, pp. 133-202
- Magen, Misgav & Tzfanía, *Mount Gerizim Excavations Vol 1, The Inscriptions*, Jerusalem
- Misgav H., "The Ostraca", in G. Vörös, Machaerus I, *History, Archaeology and Architecture of the Fortified Herodian Royal Palace and City Overlooking the Dead Sea in Transjordan (Studium Biblicum Franciscanum, Collectio Maior 53)*, Milano 2013, pp. 259-277
- Misgav H., J. J. Price, *Jewish Inscriptions and Their Use*, in S. Safrai, Z. Safrai, J. Schwartz & P. J. Tomson (eds.), *The Literature of the Sages II*, Assen 2006, pp. 461-484
- Misgav H., *The Inscriptions of the En-Gedi Synagogue*, in Porath, Y., *The Synagogue at En-Gedi, Qedem 64* 2021, pp. 83-97 (Chapter 4)
- Misgav H., *The List of Fast Days from the Synagogue of Rehov. IMSA 7* (2015): 14-23
- Misgav H., *The Ostraca*, in Magen, Y. and Peleg, Y. (eds.), *Back to Qumran, Final Report (1993-2004) (JSP 18)*, Jerusalem 2018, pp. 431-442
- Naveh & S. Shaked, *Amulets and Magic Bowls, Aramaic Incantations of Late Antiquity*
- Naveh J. & Shaked S., *Magic Spells and Formulae, Aramaic Incantations of Late Antiquity*, Jerusalem 1993
- Puech E., *Ossuaires et inscriptions, Inscriptions Funéraires*, RB 90 (1983)
- Rahmani L. Y., *A Catalog of Jewish Ossuaries*, Jerusalem 1994
- אביגד נ', בית שערים ג', ירושלים תשל"ב
- גולאק א', השטרות בתלמוד, בעריכת ר' קצוף, ירושלים תשנ"ד
- ויגמן א', משגב ח', פרידמן ז', מקווה טהרה בדרך חברון, ירושלים: ממצא איקונוגרפי ואפיקרפי, חידושים בארכיאולוגיה של ירושלים וסביבותיה, ירושלים 2017, עמ' 47-64
- מגן י', משגב ח' וצפניה ל', הכתובות הארמיות והעבריות מהר גריזים, קדמוניות 120, תשס"א, עמ' 133-143.
- משגב ח', רשימת צומות מבית הכנסת ברחוב, לשוננו ע"ז (2015), עמ' 311-318.
- משגב ח', הכתובות העבריות והארמיות, בתוך גפני ר', רייך ר' ושוורץ י' (עורכים), ספר ירושלים בימי הבית השני 332 לפסה"נ - 70 לסה"נ, כרך ב: התרבות החומרית, ירושלים 2020, עמ' 607 - 638
- משגב ח', כתובות בתי הכנסת מתקופת המשנה והתלמוד, ועשו לי מקדש - בתי כנסת מימי קדם ועד ימינו, בעריכת יעקב אשל, אהוד נצר, דוד עמית ודוד קאסוטו, אריאל תשס"ד, עמ' 49-56
- משגב ח', קמעות והשבעות מארץ ישראל מתקופת התלמוד, מחניים 14, 2002, עמ' 29-42.
- נוה י', הכתובות הארמיות והעבריות מבתי הכנסת העתיקים, א"י כ (תשמ"ט) (ספר ידן), עמ' 310-302
- פורטן ב' וירדני ע', אוסף תעודות ארמיות ממצרים העתיקה א-ד, ירושלים תשמ"ו - תשנ"ג

חומר לקריאה נוספת:

- Cross F.M., *Samaria Papyri 1*, EI 18 (1985) pp. 7*-17*
- Misgav H., Garfinkel, I., Cornuke, R., and Matsen, R. *A Late Second temple Inscription from a Cave Complex at Abraham's House, Mount of Olives in Jerusalem: Preliminary Publication*, Ma'arav 26 1-2 2022, pp.133-143

Misgav H., *Jewish-Aramaic Incantation Bowls*, in: Regev, D. & Hizmi, H. (eds.), *ADCA Reports (The Antiquities Department of the Civil Administration) 1, Finds Gone Astray, ADCA Confiscated Items*, Jerusalem 2018, pp. 53-72

Misgav H., *Two Jewish Tombstones from Zoar*, *IMSA* 5 2006, pp. 35-46

Puech E., *Ossuaires et inscriptions, Inscriptions Funeraires*, RB 90 (1983)

Rahmani L. Y., *A Catalog of Jewish Ossuaries*, Jerusalem 1994

אביגד נ', כתובות ארמיות מקבר יסון, עתיקות ד תשכ"ד, עמ' 32-38.

אשל א' וקלונר ע', אוסטרקון ארמי ובו מסמך נישואין אדומי ממרשה משנת 176 לפנה"ס וזיקתו לכתובה היהודית, תרביץ כרך סג, תשנ"ד עמ' 485-502.

אשל א', אשל ח' וירדני ע', שטר משנת ארבע לחורבן בית ישראל, קתדרה 132, 2009, עמ' 5-24.

אשל א', משגב ח' ופורת ר', שני אוסטרקונים משפטיים מהרודיון, מחקרי ארץ יהודה 5, 2022, עמ' 33-43.

אשל ח' ומשגב ח', תעודה מן המאה הרביעית לפסה"נ מכתף יריחו, תרביץ, שנה נו חוברת ד, תמוז אלול תשמ"ז, עמ' 461-478.

ירדני ע', 'אוסטרקונים ארמיים יהודיים חדשים מארץ ישראל', תרביץ נח (תשמ"ט), 119-134.

משגב ח', בתי הדין היהודיים לאור תעודות מדבר יהודה, קתדרה 82 (תשנ"ז), עמ' 17-24.

משגב ח', הערות לכינויים ושמות משפחה בסוף ימי הבית השני שעל כתובות הגלוסקמאות, תרביץ סו תשנ"ז, עמ' 123-130.

נוה י' ומגן י', כתובות ארמיות ועבריות מן המאה הב' לפנה"ס בהר גריזים, עתיקות 32 (תשנ"ז), עמ' 37-56.

נוה י', "כיבוש טוב, אין כמוהו", תרביץ, נד (תשמ"ה), עמ' 367-382.

נוה י', הכתובות הארמיות והעבריות מבתי הכנסת העתיקים, א"י כ (תשמ"ט) (ספר ידיו), עמ' 302-310.

נוה י', מצבות צוער, תרביץ סד (תשנ"ה), עמ' 477-497.

נוה י', עוד על מצבות צוער, תרביץ סח (תשנ"ט) עמ' 581-586.

נוה י', על פסיפס ואבן, ירושלים תשל"ח.

נוה י', שבע מצבות חדשות מצוער, תרביץ ס"ט (תש"ס), עמ' 619-635.

נוה י', שתי מצבות קבר מצוער מאוסף מוזיאון הכט - הכתובות הארמיות, מכמנים 15 (תשס"א), עמ' 5-9.

מרכיבי הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %

מידע נוסף / הערות: